

Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

 Maastricht University

Researchcentrum voor Onderwijs
en Arbeidsmarkt / ROA

Colofon

Deze publicatie is tot stand gekomen in samenwerking met het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) Maastricht University.

Deze uitgave is gefinancierd door de Rijksoverheid.

Mei 2016 © Stichting Lezen & Schrijven

VOORWOORD

Gemeenten zien met de decentralisaties in het sociaal domein meer dan ooit kans de hulp en ondersteuning voor hun inwoners levensbreed aan te pakken. Ze brengen daarvoor samenhang aan in het gevoerde beleid op onder meer de terreinen zorg, onderwijs, werk, wonen. Met de overdracht van taken in het sociaal domein willen gemeenten immers een doel bereiken: zorgen voor een vitale leefomgeving waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen. Inwoners moeten de ruimte krijgen om dat op hun manier te doen en om daarbij zelf de regie te kunnen nemen over hun leven.

GEZAMENLIJKE AANPAK

Juist voor die eigen regie is het van belang dat inwoners voldoende kunnen lezen, schrijven, rekenen en kunnen omgaan met de computer. Laaggeletterden kunnen zichzelf minder goed redden, doen een groter beroep op gemeentelijke voorzieningen en hebben tegelijk grote moeite om brieven, websites of andere communicatie-middelen van de overheid te begrijpen. In de aanpak van laaggeletterdheid trekken de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Stichting Lezen & Schrijven samen op. Dat doen ze door de kracht en kwaliteit van het lokaal bestuur te verbinden aan de kennis en expertise op het gebied van laaggeletterdheid.

MAATWERK EN EIGEN ACCENTEN

Van 2016 tot en met 2018 wordt de lokale aanpak uitgevoerd met het ondersteuningsprogramma Taal voor het Leven. Dit ondersteuningsprogramma maakt deel uit van het kabinetsprogramma Tel mee met Taal. Taal voor het Leven ondersteunt gemeenten bij de opbouw van een sterke(re) lokale infrastructuur voor de aanpak van laaggeletterdheid. Ook kan het programma helpen de doelgroep te vinden, hen les te geven en te volgen in de voortgang op taal en participatie. Hoe dit er precies voor een gemeente uit moet zien, bepaalt de gemeente zelf. De kunst is om te kijken wat er nodig is voor de inwoners van de gemeente. Het draait dus om maatwerk, aansluiten bij de mogelijkheden die de lokale en regionale infrastructuur heeft en biedt. Want ook na het beëindigen van het programma is het van belang dat gemeenten de aanpak behouden om mensen te laten participeren.

INZICHT IN EIGEN SITUATIE

Voor het opzetten van een effectieve aanpak van laaggeletterdheid is het belangrijk te weten wat de omvang van het probleem is en onder welke inwoners het zich voordoet. In deze publicatie vindt u naast lokale cijfers voor gemiddelde geletterdheid en het percentage laaggeletterdheid ook de handvatten om deze cijfers te interpreteren voor uw gemeente. De cijfers zijn ook terug te vinden op waarstaatjegemeente.nl.

VOORWOORD

IEDEREEN KAN MEEDOEN

Graag werken wij met u aan een stevige lokale basis om laaggeletterdheid terug te dringen. Want wie een (online) sollicitatieformulier in kan vullen, kan gemakkelijker een baan vinden. En wie een brief van de gemeente kan lezen, is beter geïnformeerd en weet zich beter te redden in eigen wijk of stad. Zo zorgen we er samen voor dat meer mensen mee kunnen doen in onze maatschappij. Doet u mee?

Jantine Kriens
Voorzitter Directieraad
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Marja van Bijsterveldt
Voorzitter Stichting Lezen & Schrijven

WAT BETEKENEN DE CIJFERS VOOR MIJN GEMEENTE?

De cijfers in deze publicatie geven inzicht in de (laag)geletterdheidscores van uw gemeente. Combineer deze cijfers met andere cijfers die samenhangen met (laag)geletterdheid. Denk daarbij aan cijfers rondom armoede, bijstand, werkloosheid, voortijdig schoolverlaten of gezondheid. Veel cijfers zijn op gemeenteniveau terug te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de cijfers uit deze publicatie zijn hier terug te vinden.

Mijn gemeente heeft een lage score op geletterdheid en/of een hoog percentage laaggeletterden. Wat kan ik doen om laaggeletterdheid terug te dringen?

Er is een aantal succesfactoren en randvoorwaarden bepalend voor het terugdringen van laaggeletterdheid. De basis voor het bereiken van substantiële aantallen deelnemers bestaat uit een kwalitatieve en brede samenwerking van partnerorganisaties, in combinatie met de inzet van een goed screeningsinstrument om laaggeletterden te herkennen. Benaderingen gericht op specifieke doelgroepen kunnen deze basis vervolgens verbreden (zie ook aanpak op wijkniveau). Een zogenaamd Taalhuis, een laagdrempelig en fysiek punt in de stad, is een goed startpunt zodat mensen in hun buurt terecht kunnen voor advies en informatie (Slim samenwerken loont, 2015).

Een structurele aanpak van laaggeletterdheid bestaat uit een aantal essentiële elementen:

- Ten eerste is het belangrijk dat er vanuit educatie een beleids- en financieel kader voor de aanpak van laaggeletterdheid is.
- Ook is van belang dat de aanpak van laaggeletterdheid aansluit op ontwikkelingen binnen het sociale domein. Laaggeletterden kunnen bijvoorbeeld gevonden worden binnen schuldhulpverlening, jeugdzorg, werk en bijstand, VVE en scholen. Dit kan bijvoorbeeld door een screeningsinstrument als de Taalmeter in te zetten.
- Een volgende stap is het zorgen voor een overzicht van het lokale taalaanbod.
- Samen met belangrijke partners kunt u de taken verdelen en resultaatafspraken maken. Verschillende taken zijn bijvoorbeeld: het opzetten van een Taalhuis, het werven, matchen en opleiden van vrijwilligers en het werven en opleiden van cursisten.
- Tot slot is het belangrijk om de kwaliteit en continuïteit te borgen. Bijvoorbeeld door vrijwilligers te trainen en afspraken met partnerorganisaties door te vertalen naar subsidiebeschikkingen (Slim samenwerken loont, 2015).

Wellicht heeft u met uw gemeente al één of meerdere acties in gang gezet. U draagt dan al bij aan het verminderen van laaggeletterdheid. Het aanpakken van laaggeletterdheid vraagt vaak om een lange adem. Soms duurt het even voor de eerste resultaten zichtbaar zijn. Samen zorgen we ervoor dat het aantal laaggeletterden daalt.

Mijn gemeente heeft een hoge score op geletterdheid en/of een laag percentage laaggeletterden. Wat betekent dit voor de aanpak van laaggeletterdheid in mijn gemeente?

Ook bij een laag percentage laaggeletterden zijn er nog altijd heel veel mensen in uw gemeente die bijvoorbeeld moeite hebben met het digitaal aanvragen van een paspoort, het schrijven van een sollicitatiebrief of het lezen van een brief van de gemeente. Blijvende inzet is nodig om laaggeletterdheid structureel aan te pakken en te voorkomen dat de groep niet (weer) gaat groeien. We weten dat laaggeletterden alleen bereikt worden als er een lokaal netwerk is, waarin verschillende partners voor een langere periode samenwerken. Uit onderzoek van Universiteit Maastricht blijkt dat een mix van docenten, getrainde vrijwilligers en passend lesmateriaal zorgt voor kwaliteit, waardoor cursisten sociaal actiever worden en hun taalniveau stijgt.

Daarnaast is het belangrijk om te weten hoe laaggeletterden gevonden kunnen worden en waar zij wonen. Zo kan het zijn dat in uw gemeente laaggeletterden meer gecentreerd wonen en dat een aanpak op wijkniveau meer geschikt is dan een brede gemeente aanpak.

RISICOFACTOREN LAAGGELETERDHEID

Een exact percentage op het niveau van wijken of (dorps)kernen is niet te geven. Dit komt omdat de aantallen in de analyse dan te klein worden om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Wel is een aantal risicofactoren te onderscheiden die sterk samenhangen met laaggeletterdheid. Op plekken waar deze risicofactoren samenkomen, is het te verwachten dat er meer laaggeletterden wonen en dus te bereiken zijn. Als u deze risicofactoren in kaart brengt kunt u bepalen op welke wijk of kern u gaat inzetten.

1. Opleidingsniveau: opleidingsniveau is een risico indicator voor laaggeletterdheid. Bij mensen met een laag opleidingsniveau komt laaggeletterdheid veel vaker voor dan bij mensen met een hoog opleidingsniveau.
2. Leeftijd: laaggeletterdheid komt vaker voor in hogere leeftijdsgroepen. Dit komt enerzijds door verlies van vaardigheden en anderzijds door beperktere scholing op jonge leeftijd. Hoe meer ouderen er wonen, des te noodzakelijker een aanpak van laaggeletterdheid. De cijfers uit deze publicatie gaan over de beroepsbevolking (tussen 16 en 65 jaar).
3. Soort opleiding: laaggeletterdheid komt veel vaker voor bij mensen met een beroepsopleiding (bijvoorbeeld mbo) dan bij mensen met een algemene opleiding (bijvoorbeeld havo/vwo).
4. Arbeidsmarktstatus: laaggeletterdheid komt vaker voor bij mensen die geen werk hebben. Bij studenten en fulltime werkenden komt laaggeletterdheid minder vaak voor.
5. Beroep: laaggeletterdheid komt vaker voor bij mensen die een beroep hebben met een lage sociale status, zoals ongeschoold werk of fabrieksarbeid.
6. Migratiestatus: bij allochtonen komt vooral bij de 1e generatie laaggeletterdheid veel voor. Een andere risicogroep zijn allochtone jongeren in de 2e of 3e generatie.

Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

Ineke Bijlsma¹, Jan van den Brakel², Rolf van der Velden¹ en Jim Allen¹

¹ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Universiteit Maastricht

² Centraal Bureau voor de Statistiek en Universiteit Maastricht

INLEIDING

Laaggeletterdheid is een maatschappelijk probleem, omdat laaggeletterden minder vaak werk hebben, minder vaak maatschappelijk actief zijn, een slechtere gezondheid hebben en vaker in armoede leven. Laaggeletterden zijn volwassenen die slechts een basale vorm van geletterdheid hebben, maar ook personen die moeite hebben met het begrijpen en toepassen van relatief eenvoudige taalopdrachten. Om inzicht te krijgen in de regionale spreiding van geletterdheid is het belangrijk om cijfers te hebben op een zo gedetailleerd mogelijk niveau, bij voorkeur op het niveau van gemeenten. De reden is dat het beleid om laaggeletterdheid te bestrijden ook vaak op gemeentelijk niveau plaatsvindt.

Een manier om dit te doen is om naar de daadwerkelijke data van gemeenten uit het PIAAC-onderzoek te kijken. Binnen het internationale PIAAC-onderzoek (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) wordt een schatting gemaakt van de geletterdheid van volwassenen tussen 16 en 65 jaar in 24 landen, waaronder Nederland. Geletterdheid wordt gemeten op een schaal van 0 (laagste geletterdheid) tot 500 (hoogste geletterdheid) punten. De gemiddelde geletterdheid voor Nederland bedraagt 284 punten en Nederland staat daarmee op een 3e plaats achter Japan en Finland. Voor Nederland bedraagt het percentage laaggeletterden 11,9% (dat zijn mensen met een score 225 punten of lager).¹

Er hebben ruim 5.000 Nederlandse respondenten deelgenomen aan het PIAAC-onderzoek. Zouden we de cijfers naar gemeenteniveau uitsplitsen, dan zouden veel gemeenten minder dan twintig respondenten hebben. Dit is een te klein aantal om valide uitspraken over (laag) geletterdheid op gemeenteniveau te kunnen doen. Om deze reden is er voor deze publicatie gekozen om een speciale techniek te gebruiken, namelijk de zogenaamde “klein domein-schatteurs”. Op deze wijze komen we tot meer betrouwbare en robuuste schattingen per gebied. Om de betrouwbaarheid verder te verhogen voegen we bovendien gemeenten met minder dan 40.000 inwoners samen tot gemeenteclusters om genoeg observaties per gemeente te garanderen.

¹ Voor meer informatie, zie M. Buisman, J. Allen, D. Fouarge, W. Houtkoop, R. van der Velden (2013), PIAAC: Kernvaardigheden voor werk en leven. Resultaten van de Nederlandse survey 2012, Den Bosch/ Maastricht: ECBO/ROA.

METHODE: KLEINEDOMEINSCHATTERS

De techniek van kleinedomeinschatters wordt door het CBS en andere statistische bureaus gebruikt om voor eenheden met weinig data (bijvoorbeeld een regio of een wijk) tot meer robuuste schattingen te komen. Zo wordt bijvoorbeeld de werkloosheid per gemeente geschat op basis van deze techniek.

De methode maakt gebruik van het feit dat geletterdheid in de populatie sterk samenhangt met kenmerken als opleidingsniveau, leeftijd en arbeidsmarktstatus. Deze kenmerken kunnen vrij gedetailleerd per gemeente worden geschat op basis van andere databronnen of zijn exact bekend uit registers. Vervolgens wordt de informatie gebruikt om via een model een 'synthetische' schatting van de geletterdheid per gemeente te maken, waarbij regionale geletterdheid wordt geschat op basis van de verdeling van zulke kenmerken over gemeenten.

Naast deze synthetische schatting, wordt de schatting op basis van de PIAAC data (de 'directe' schatter) berekend. Met beide schattingen samen komen we tot een overall schatting van de geletterdheid. Hierbij wordt de uitkomst gewogen op basis van de onzekerheid in beide componenten. Bij gemeenten waarin veel PIAAC-respondenten wonen, wordt de totale score meer bepaald door de direct waargenomen scores van de PIAAC-respondenten dan bij gemeenten waarin weinig PIAAC-respondenten wonen. De einduitkomst is dus een gewogen som van 'directe' en 'synthetische' voorspellers.

Het model waarmee wordt geschat heet het hiërarchisch Bayesiaans multilevel model.² De cijfers per gemeente worden voor deze publicatie gepresenteerd in categorieën en niet in exacte cijfers, om schijnexactheid te voorkomen.³

Het is belangrijk om te beseffen dat de gebruikte methode veel betrouwbaarder is dan het extrapoleren van gemiddelde cijfers voor bepaalde bevolkings-categorieën uit PIAAC naar bijvoorbeeld registercijfers van gemeenten. Ten eerste zijn in registerdata de belangrijkste voorspellers van geletterdheid, zoals opleiding en beroep, niet of niet volledig aanwezig. Deze worden voor de bevolking als geheel alleen nauwkeurig gemeten in de Enquête Beroeps-bevolking.⁴ Ten tweede, kunnen bij extrapolatie van gemiddelden fouten optreden die zowel een overschatting als onderschatting van geletterdheid kunnen opleveren en ten onrechte schijnexactheid suggereren. De techniek van kleinedomeinschatters wordt dan ook door statistische bureaus beschouwd als de meest betrouwbare en robuuste wijze om detaillering van regionale cijfers mogelijk te maken.

² Voor meer informatie, zie de binnenkort te verschijnen publicatie: Bijlsma, Van den Brakel, Van der Velden en Allen (2016), Estimating literacy at the regional level, Technical Report, Maastricht: ROA. De schattingen voor de gemiddelde score zijn gebaseerd op zogeheten unit-level modellen. De schattingen van het percentage laaggeletterden zijn gebaseerd op een area-level model.

³ De afzonderlijke puntschattingen zijn op aanvraag beschikbaar bij de auteurs.

⁴ Het opleidingsregister van het CBS is vooralsnog niet goed bruikbaar, omdat die vooral gevuld is voor jongeren en/of personen met een hoge opleiding. Het probleem van laaggeletterdheid concentreert zich echter met name bij laagopgeleide ouderen.

DATA

Zoals aangegeven, hebben we naast de data van PIAAC aanvullende data gebruikt om per gemeente de verdeling van achtergrondkenmerken te schatten. Er is gekozen om de jaren 2010 tot en met 2012 te gebruiken van de Enquête Beroepsbevolking (EBB).⁵ Ten eerste bevat de EBB voldoende observaties om op gemeenteniveau nauwkeurige data te kunnen verzamelen, en ten tweede sluiten de resultaten van PIAAC goed aan op de indicatoren die in de EBB worden gemeten.

De volgende kenmerken zijn gebruikt als voorspeller:

- geslacht
- leeftijd (zowel lineair als kwadratisch)
- opleidingsniveau
- opleidingsrichting
- beroeps- versus algemeen onderwijs
- arbeidsmarktstatus (student, zelfstandige, voltijdwerkend employee, deeltijdwerkend employee en buiten de beroepsbevolking)
- sociale status van het beroep
- migratiestatus (autochtoon, 1^e of 2^e generatie allochtoon)

Er is tevens een aantal interactietermen opgenomen van een deel van deze kenmerken met leeftijd en aantal jaren scholing.⁶ Dat is nodig omdat bijvoorbeeld het effect van geslacht of opleidingsniveau anders is voor jongeren dan voor ouderen en het effect van bijvoorbeeld migratiestatus anders is voor laagopgeleiden dan voor hoogopgeleiden.

MAATSTAVEN VAN GELETTERDHEID

Voor geletterdheid worden twee verschillende maatstaven gebruikt.

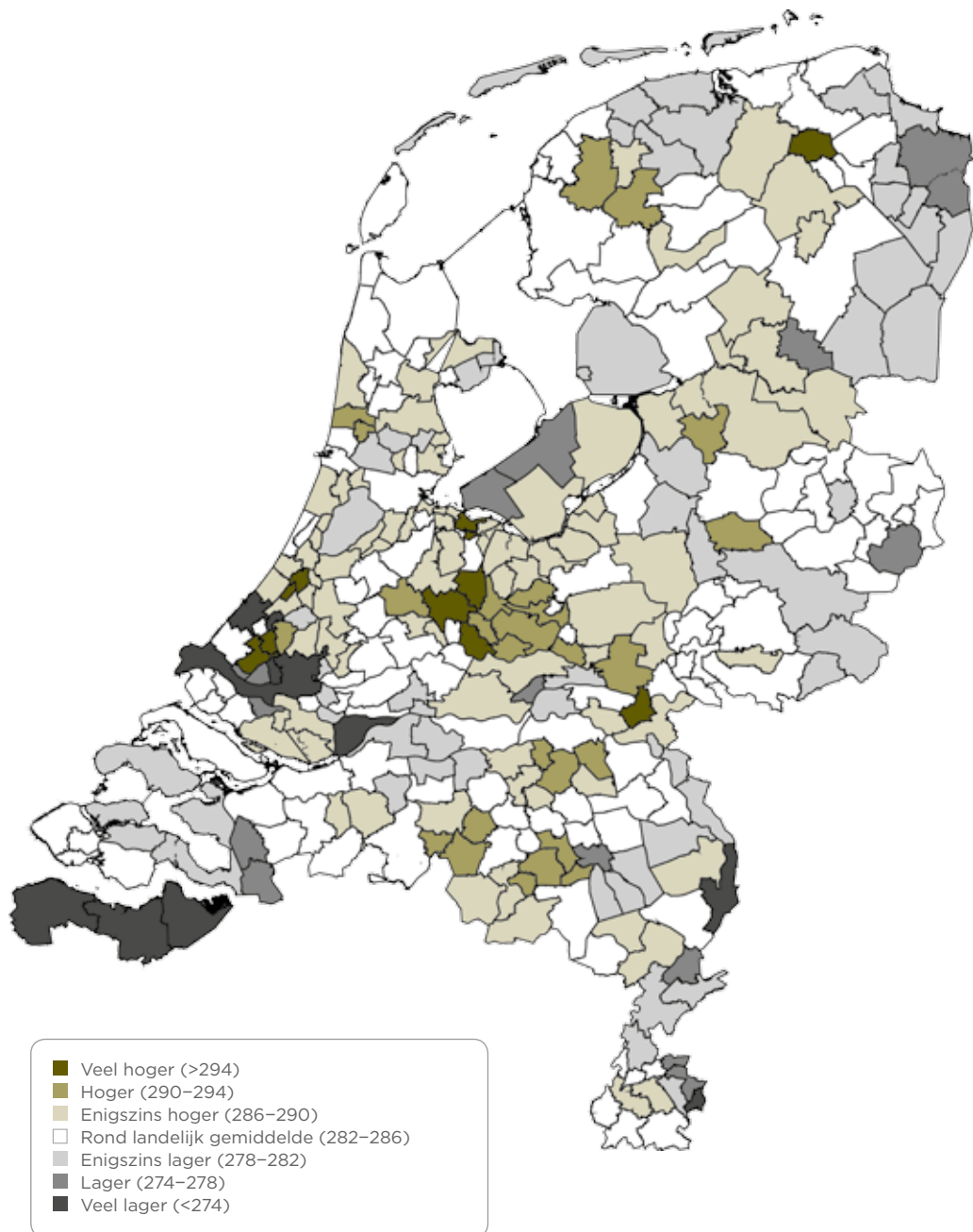
De eerste maatstaf is de **gemiddelde score van geletterdheid** per gemeente. De gemiddelde geletterdheid voor Nederland bedraagt 284 punten. Om enig gevoel te krijgen hoe groot de verschillen tussen gemeenten zijn is het goed om te weten dat de gemiddelde score van 16-34 jarigen zonder enig diploma 266 punten bedraagt. Onder degenen met een vmbo-opleiding bedraagt die gemiddeld 275, bij degenen met een mbo-opleiding 286, bij degenen met een havo/vwo-opleiding 318, bij degenen met een hbo-opleiding 317 en bij degenen met een wo-opleiding gemiddeld 334 punten.

Voorbeelden van een gemeente met een hoge gemiddelde geletterdheid zijn universiteitssteden zoals Utrecht of Leiden, maar ook gemeenten als Houten en Bussum/Naarden. Hier bedraagt de gemiddelde geletterdheid meer dan 294 punten, dus tussen het mbo- en hbo-gemiddelde in. Gemeenten met een zeer lage gemiddelde geletterdheid zijn bijvoorbeeld Schiedam of Venlo, waar de gemiddelde geletterdheid lager dan 274 punten is, dus onder vmbo-niveau. De maatstaf van de gemiddelde score van geletterdheid gaat nadrukkelijk uit van gemiddelden.

⁵ De meting van PIAAC heeft in de periode augustus 2011 tot en met mei 2012 plaatsgevonden. We hebben ervoor gekozen de jaargangen van de EBB te selecteren die rondom deze periode liggen. We maken geen gebruik van de latere jaargangen van de EBB omdat de vraagstelling voor een aantal belangrijke variabelen zoals opleiding en beroep in 2013 is veranderd en daarom niet helemaal vergelijkbaar is met die van 2012 en daarvoor.

⁶ Het gaat om de interactie van geslacht, arbeidsmarktstatus, opleidingsniveau en beroeps- versus algemeen onderwijs met leeftijd en om de interactie van migratiestatus en sociale status van beroep met opleidingsniveau.

Figuur 1. Gemiddelde geletterdheid per gemeente⁽¹⁾

⁽¹⁾ De rechtergrens bij de onderscheiden categorieën is telkens inclusief; dus 290-294 betekent hoger dan 290,0 tot en met 294,0.

Dat betekent dat er in een gemeente met een gemiddelde geletterdheid, rond de 284 punten, zowel een grote groep mensen met een lage score van geletterdheid kan wonen, samen met een grote groep mensen met een hoge score van geletterdheid.

De tweede maatstaf betreft het **percentage laaggeletterden** per gemeente. Onder laaggeletterd verstaan we iedereen met een score van 225 of lager. Deze maatstaf geeft aan wat het percentage laaggeletterden is in de bevolking in de leeftijd van 16 tot 65 jaar. Boven de 65 jaar zijn geen valide gegevens beschikbaar, maar de verwachting is dat het percentage laaggeletterden in deze leeftijdsgroep stijgt.

De twee maatstaven zeggen beiden wat anders, vaak is er een verband, maar dit hoeft niet altijd. Het zou kunnen dat in een gemeente relatief veel hoogopgeleiden wonen, wat zorgt voor een hoge gemiddelde geletterdheid in die gemeente. Binnen diezelfde gemeente kan daar echter een grote groep laaggeletterden tegenover staan, wat zorgt voor een hoog percentage laaggeletterden. Een voorbeeld hiervan is Amsterdam die een gemiddelde geletterdheid heeft (tussen 282 en 286), maar ook een hoog aantal laaggeletterden (meer dan 16%). Dat Amsterdam alsnog een gemiddelde geletterdheid heeft, komt omdat er ook veel hoogopgeleiden (bv. studenten) wonen. Andersom kan ook. In een gemeente met relatief veel laagopgeleiden is de gemiddelde geletterdheid laag. De groep die echt laaggeletterd is hoeft echter niet per se groot te zijn, als veel mensen net boven de grens van 225 punten zitten.

In de meeste gevallen zullen de twee scores redelijk dicht bij elkaar liggen. Dit is alleen niet altijd het geval. Het aantal laaggeletterden en de gemiddelde geletterdheid in een gemeente kunnen soms flink afwijken. Dat komt omdat beide maatstaven feitelijk iets anders meten, zodat twee gemeenten met een gelijke score voor gemiddelde geletterdheid, toch een ander percentage laaggeletterdheid hebben. Enkele voorbeelden:

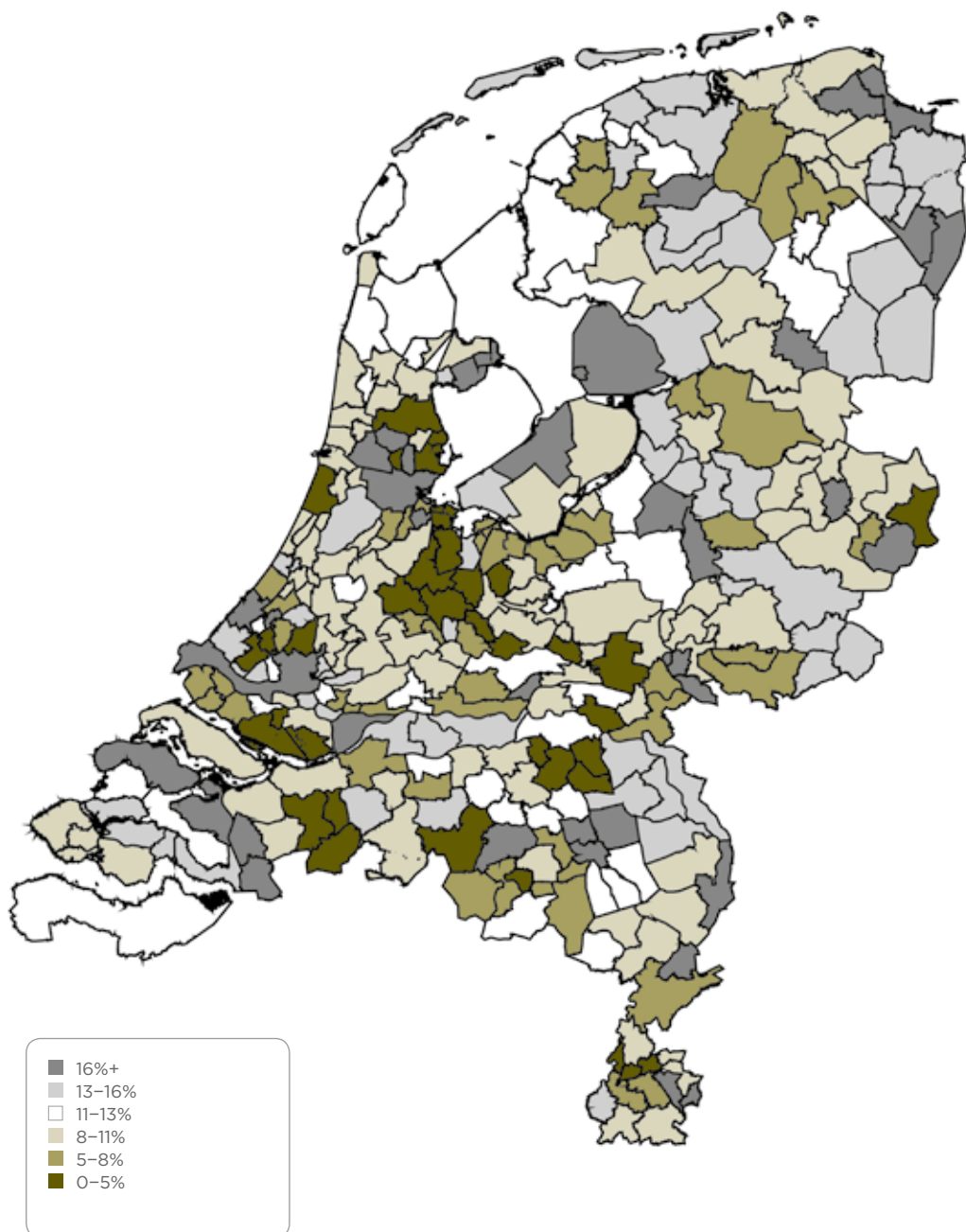
- Gemeenten zoals Utrecht en De Bilt hebben een zeer hoge gemiddelde geletterdheid (meer dan 294 punten), met een laag percentage laaggeletterden van 0-5%. Dat wil overigens niet zeggen dat het absolute aantal laaggeletterden ook laag is.
- In Schiedam en Dordrecht is de gemiddelde geletterdheid erg laag (lager dan 274 punten) en zie je ook een hoog percentage laaggeletterden, 16% of hoger.
- Er zijn ook juist gemeenten waar de gemiddelde geletterdheid zeer hoog (meer dan 294 punten) is, zoals Groningen en Nijmegen, maar waar het percentage laaggeletterden maar net onder gemiddeld ligt (8-11%).
- Spijkenisse heeft een gemiddeld percentage laaggeletterden (tussen 11 en 13%), terwijl ze een relatief lage gemiddelde geletterdheid heeft (tussen 274 en 278). Hengelo heeft een relatief laag percentage laaggeletterden (tussen de 5 en 8%) en een gemiddeld geletterdheid (tussen 282 en 286).

INDELING IN GEMEENTEN

Voor de indeling in gemeenten is gekozen voor de gemeentelijke indeling volgens het CBS uit 2012, het jaar waarin PIAAC is gemeten. Zoals eerder aangegeven: gemeenten met minder dan 40.000 inwoners zijn samengenomen tot gemeentecusters om genoeg observaties per gemeente te garanderen. Er is alleen geclusterd met andere gemeenten die binnen hetzelfde COROP-gebied⁷ liggen.

⁷ Nederland is ingedeeld in 40 COROP-gebieden die bestaan uit meerdere aangrenzende gemeenten. De indeling in COROP-gebieden is een regionaal niveau tussen provincies en gemeenten in. Het CBS gebruikt de indeling voor regionaal onderzoek.

Figuur 2. Percentage laaggeletterden per gemeente

INTERPRETEREN VAN DE RESULTATEN

De scores van de kaart komen overeen met de schaal die is gebruikt om in het PIAAC-onderzoek geletterdheid te meten. Gemeenten met een score rondom het gemiddelde kleuren wit. Hoe grijzer, des te hoger het percentage laaggeletterden of des te lager de geletterdheidsscore. Gemeenten met een gouden tint hebben een laag percentage laaggeletterden of een hoge geletterdheidsscore.

Belangrijk bij het interpreteren van de resultaten is de aanname dat factoren die op nationaal niveau met geletterdheid samenhangen dat ook doen op gemeenteniveau. Dit betekent bijvoorbeeld dat is aangenomen dat het landelijk effect van opleidingsniveau in elke gemeente hetzelfde is.⁸ Dat hoeft natuurlijk niet altijd het geval te zijn en er kunnen lokale omstandigheden zijn die leiden tot een hogere of lagere geletterdheid dan hier is geschat. Voor grotere gemeenten speelt dit minder, omdat daar de directe schatter uit PIAAC een groter gewicht heeft. Voor kleinere gemeenten kan dit wel spelen. Het is daarom verstandig om de resultaten niet te beschouwen als een strikte rangschikking van gemeenten, maar als de beste schatting die we kunnen maken op basis van de huidige beschikbare data. De kaart geeft daarmee een goed beeld van gebieden in Nederland met een hoog of laag percentage laaggeletterden.

Bij de bepaling van het percentage laaggeletterden of de gemiddelde geletterdheid per gemeente gaat het om schattingen. De gemeenten hebben scores in categorieën, variërend van 'veel lager dan gemiddeld' tot 'veel hoger dan gemiddeld' gekregen, om schijnexactheid te voorkomen. Bovendien hebben we voor het absolute aantal laaggeletterden in een gemeente het 90% betrouwbaarheidsinterval weergegeven. Voor een gemeente als Leeuwarden ligt bijvoorbeeld het aantal laaggeletterden met 90% zekerheid tussen de 9.500 en 11.300. Voor de meeste gemeenten is die variatie vrij beperkt, maar soms is die ook groter.⁹ Dat betekent dat een gemeente in werkelijkheid ook kan afwijken van de categorie die nu geschat is. Dat neemt niet weg dat de geschatte scores de beste voorspellers zijn van de gemiddelde geletterdheid in een gemeente of het percentage laaggeletterden op basis van de huidige beschikbare data.

MEER INFORMATIE?

Voor technische informatie verwijzen we naar het binnenkort te verschijnen technisch werkdocument (Bijlsma, Van den Brakel, Van der Velden en Allen, Estimating literacy at the regional level, Maastricht ROA). Voor technische vragen kunt u contact opnemen met Ineke Bijlsma (I.Bijlsma@Maastrichtuniversity.nl) of Rolf van der Velden (R.vanderVelden@Maastrichtuniversity.nl) van het ROA.

⁸ Er is op zich weinig reden om aan te nemen dat de relatie tussen achtergrondkenmerken en geletterdheid op gemeenteniveau significant zal verschillen van die op nationaal niveau. Het is echter niet uit te sluiten dat lokale bijzondere omstandigheden leiden tot een hogere of lagere geletterdheid. Dat zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn bij gemeenten in achterstandsgebieden.

⁹ Bij kleinere gemeenten is het interval relatief groot. Dat komt omdat de standaardfout waarmee het percentage laaggeletterden in die gemeenten wordt geschat relatief groot is.

Tabel 1. Gemiddelde geletterdheid en percentage laaggeletterden per provincie

	Laaggeletterdheid (in %)		Geletterdheid	
	Score	Typering	Score	Typering
Provincie Groningen	12,0	Gemiddeld (11-13%)	283,9	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Friesland	13,4	Enigszins hoger (13-16%)	284,5	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Drenthe	12,3	Gemiddeld (11-13%)	283,3	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Overijssel	12,1	Gemiddeld (11-13%)	284,8	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Flevoland	16,2	Hoger (16+%)	280,4	Enigszins lager (278-282)
Provincie Gelderland	10,4	Enigszins lager (8-11%)	285,2	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Utrecht	6,3	Lager (5-8%)	289,7	Enigszins hoger (286-290)
Provincie Noord-Holland	12,7	Gemiddeld (11-13%)	285,7	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Zuid-Holland	15,0	Enigszins hoger (13-16%)	283,3	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Zeeland	12,8	Gemiddeld (11-13%)	280,2	Enigszins lager (278-282)
Provincie Noord-Brabant	10,6	Enigszins lager (8-11%)	285,2	Rond landelijk gemiddelde (282-286)
Provincie Limburg	12,8	Gemiddeld (11-13%)	280,8	Enigszins lager (278-282)

Tabel 2. Gemiddelde geletterdheid en percentage geletterden per gemeente

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoner-aantal 15-65 jaar
PROVINCIE GRONINGEN					
Bellingwedde/Oldambt	Lager (274-278)	13-16%	4100	5300	31000
Menterwolde/Pekela/Veendam	Enigszins lager (278-282)	16+%	4900	6100	35000
Stadskanaal/Vlagtwedde	Enigszins lager (278-282)	16+%	4700	5900	31000
Appingedam/Delfzijl/Loppersum	Enigszins lager (278-282)	16+%	5600	6600	31000
Bedum/De Marne/Eemsmond/Ten Boer/Winum	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2900	4200	38000
Grootegast/Leek/Marum/Zuidhorn	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	2300	3700	39000
Haren/Hoogezand-Sappemeer/Slochteren	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3200	4500	43000
Groningen	Veel hoger (>294)	8-11%	14200	16800	147000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoneraantal 15-65 jaar
PROVINCIE FRIESLAND					
Ameland/Dongeradeel/Ferwerderadiel/Schiermonnikoog/Terschelling/Vlieland	Enigszins lager (278-282)	13-16%	3800	4800	28000
Leeuwarderadeel/Tytsjerksteradiel	Enigszins lager (278-282)	11-13%	2600	3700	27000
Leeuwarden	Enigszins hoger (286-290)	13-16%	9500	11300	66000
Achtkarspelen/Dantumadiel/Kollumerland Ca	Enigszins lager (278-282)	13-16%	4700	5900	39000
Franekeradeel/Harlingen/Het Bildt	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	3300	4400	30000
Boarnsterhim/Littenseradiel/Menameradiel	Hoger (290-294)	5-8%	1600	2600	28000
Gaasterlan-Sleat/Lemsterland/Sudwest Fryslan	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	7700	9500	67000
Heerenveen	Enigszins hoger (286-290)	13-16%	3500	4300	28000
Smallingerland	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	16+%	5700	6800	35000
Skarsterlan/Weststellingwerf	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2800	4100	34000
Ooststellingwerf/Opsterland	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	4300	5300	36000
PROVINCIE DRENTHE					
Aa en Hunze/Midden-Drenthe	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	4200	5400	38000
Noordenveld/Tynaarlo	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	2200	3400	39000
Assen	Enigszins hoger (286-290)	11-13%	4500	5800	44000
Borger-Odoorn/Coevorden	Enigszins lager (278-282)	13-16%	5000	6300	39000
Emmen	Enigszins lager (278-282)	13-16%	8900	10500	71000
Hoogeveen	Lager (274-278)	16+%	5100	6200	35000
De Wolden/Meppel/Westerveld	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	3800	5200	48000
PROVINCIE OVERIJSEL					
Zwolle	Hoger (290-294)	8-11%	7400	9200	82000
Hardenberg	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	3000	4100	38000
Kampen	Enigszins hoger (286-290)	13-16%	3500	5000	33000
Steenwijkerland	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	3800	4800	27000
Dalfsen/Ommen/Staphorst/Zwartewaterland	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	2800	4100	53000
Olst-Wijhe/Raalte	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	4100	5400	35000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoneraantal 15-65 jaar
PROVINCIE OVERIJSEL					
Deventer	Hoger (290-294)	5-8%	3500	5400	66000
Almelo	Enigszins lager (278-282)	16+%	8300	9800	47000
Hengelo	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	3500	4800	53000
Enschede	Lager (274-278)	16+%	26000	28300	108000
Borne/Dinkelland/Tubbergen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3600	4700	44000
Losser/Oldenzaal	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	0-5%	1000	2200	35000
Hellendoorn/Twenterand	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3200	4500	45000
Haaksbergen/Hof van Twente	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2400	3500	37000
Rijssen-Holten/Wierden	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3500	4500	39000
PROVINCIE GELDERLAND					
Ede/Wageningen	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	7300	9600	97000
Apeldoorn	Enigszins hoger (286-290)	11-13%	11400	13500	102000
Barneveld/Scherpenzeel	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	4200	5500	40000
Harderwijk	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2200	3200	30000
Nijkerk	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1400	2700	26000
Epe/Voorst	Enigszins lager (278-282)	16+%	5800	7100	36000
Hatterm/Heerde/Oldebroek	Enigszins lager (278-282)	13-16%	4300	5600	34000
Elburg/Nunspeet	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	3200	4200	31000
Ermelo/Putten	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1700	2700	32000
Berkelland/Lochem	Enigszins lager (278-282)	13-16%	6300	7600	48000
Zutphen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	4100	5100	31000
Doetinchem	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1800	3100	37000
Bronckhorst/Brummen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3300	4300	37000
Montferland/Oude IJsselstreek	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	2100	3500	48000
Aalten/Oost Gelre/Winterswijk	Enigszins lager (278-282)	13-16%	7200	8600	55000
Arnhem	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	7900	10300	105000
Nijmegen	Veel hoger (>294)	8-11%	11100	13400	118000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absoloute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoner-aantal 15-65 jaar
PROVINCIE GELDERLAND					
Wijchen	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	800	1700	27000
Rheden/Rozendaal	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	1700	2800	27000
Lingewaard	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	1200	2300	30000
Overbetuwe/Renkum	Hoger (290-294)	0-5%	800	2000	49000
Doesburg/Zevenaar	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	1800	2900	28000
Groesbeek/Heumen/Millingen aan de Rijn/Ubbergen	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1600	2900	32000
Beuningen/Druten	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	2800	4100	29000
Duiven/Rijnwaarden/Westervoort	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	16+%	5500	6700	35000
Tiel	Lager (274-278)	16+%	4300	5500	28000
Buren/Culemborg	Enigszins hoger (286-290)	11-13%	3800	5000	35000
Maasdriel/Zaltbommel	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	3800	4900	33000
Geldermalsen/Lingewaal/Neerijnen	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1600	2800	32000
Neder-Betuwe/West Maas en Waal	Enigszins lager (278-282)	8-11%	2100	3000	27000
PROVINCIE FLEVOLAND					
Dronten/Zeevolde	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	3800	5100	41000
Noordoostpolder/Urk	Enigszins lager (278-282)	16+%	8500	9900	42000
Lelystad	Lager (274-278)	16+%	8300	9900	51000
Almere	Lager (274-278)	13-16%	19800	22600	137000
PROVINCIE UTRECHT					
De Bilt	Veel hoger (>294)	0-5%	600	1500	26000
De Ronde Venen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	1700	2900	28000
Soest	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	600	1700	29000
Utrechtse Heuvelrug	Hoger (290-294)	8-11%	2000	3000	29000
Houten	Veel hoger (>294)	5-8%	1600	2700	33000
Woerden	Hoger (290-294)	0-5%	200	1500	33000
Nieuwegein	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	5200	6400	42000
Zeist	Hoger (290-294)	8-11%	3400	5100	39000
Veenendaal	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2900	4200	41000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoneraantal 15-65 jaar
PROVINCIE UTRECHT					
Stichtse Vecht	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	1000	2500	42000
Amersfoort	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	7400	9500	99000
Utrecht	Veel hoger (>294)	0-5%	4900	8300	230000
Baarn/Bunschoten/Eemnes	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1800	3200	34000
Leusden/Renswoude/Woudenberg	Hoger (290-294)	8-11%	2200	3100	29000
Bunnik/Rhemen/Wijk bij Duurstede	Hoger (290-294)	0-5%	1100	2300	36000
Ijsselstein/Montfoort	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1700	3100	32000
Lopik/Oudewater/Vianen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	1800	2900	29000
PROVINCIE NOORD-HOLLAND					
Koggenland/Medemblik	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	3800	5200	43000
Hollands Kroon/Opmeer/ Texel	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	4900	6400	47000
Schagen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	3300	4300	30000
Den Helder	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3500	4700	38000
Hoorn	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	6200	7500	48000
Drechterland/Enkhuizen/ Stede Broec	Enigszins lager (278-282)	16+%	6300	7400	39000
Heerhugowaard/Langedijk/ Schermer	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	4300	5900	56000
Alkmaar	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	6300	7900	64000
Bergen NH/Heiloo	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2500	3600	32000
Velsen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3800	5100	44000
Beverwijk/Heemskerk	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3800	5200	52000
Castricum/Uitgeest	Hoger (290-294)	8-11%	1900	3000	30000
Haarlem/Haarlemmerliede Ca	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	9100	11400	106000
Bloemendaal/Heemstede/ Zandvoort	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	600	1900	38000
Wormerland/Zaanstad	Enigszins lager (278-282)	16+%	16500	18800	108000
Purmerend	Enigszins lager (278-282)	8-11%	4300	5800	53000
Amstelveen/Diemen/ Ouder-Amstel	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	5300	7300	79000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoner-aantal 15-65 jaar
PROVINCIE NOORD-HOLLAND					
Haarlemmermeer	Enigszins lager (278-282)	13-16%	12000	14300	96000
Amsterdam	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	16+%	101400	108000	583000
Beemster/Edam-Volendam/ Graft-De Rijk/Landsmeer/ Oostzaan/Waterland/ Zeevang	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	1300	2700	49000
Aalsmeer/Uithoorn	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2400	3800	38000
Blaricum/Huizen/Laren	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1800	3200	39000
Hilversum	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	7400	8900	55000
Muiden/Weesp/Wijdmeren	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	0	1100	31000
Bussum/Naarden	Veel hoger (>294)	0-5%	0	700	30000
PROVINCIE ZUID-HOLLAND					
Katwijk/Oegstgeest	Enigszins hoger (286-290)	13-16%	6400	8100	55000
Leiden/Voorschoten	Veel hoger (>294)	8-11%	9600	11600	101000
Hillegom/Lisse/Teylingen	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	4500	5800	51000
Kaag en Braassem/ Leiderdorp/Zoeterwoude	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2800	4100	39000
Noordwijk/Noordwijkerhout	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2300	3300	27000
Zoetermeer	Enigszins lager (278-282)	13-16%	10300	12500	84000
s Gravenhage	Veel lager (<274)	16+%	81700	86500	347000
Pijnacker-Nootdorp	Hoger (290-294)	5-8%	2000	3100	33000
Leidschendam-Voorburg/ Wassenaar	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	3500	5200	61000
Rijswijk	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	2700	4400	30000
Delft/Midden-Delfland	Veel hoger (>294)	0-5%	1400	3200	84000
Westland	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	8100	9500	67000
Gouda	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	4500	5800	47000
Alphen aan den Rijn	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	5200	6600	49000
Bergambacht/Bodegraven- Reeuwijk/Nieuwkoop/ Schoonhoven/Vlist	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	5600	7000	59000
Boskoop/Rijnwoude/ Waddinxveen	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2700	4000	38000
Ouderkerk/Zuidplas	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2600	3700	32000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoner-aantal 15-65 jaar
PROVINCIE ZUID-HOLLAND					
Ridderkerk	Enigszins lager (278-282)	11-13%	2900	3900	29000
Barendrecht	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	3700	5000	31000
Lansingerland	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	0	1400	36000
Capelle aan den IJssel	Enigszins lager (278-282)	13-16%	6200	7900	44000
Maassluis/Vlaardingen	Lager (274-278)	13-16%	8400	10000	67000
Spijkenisse	Lager (274-278)	11-13%	5700	7100	50000
Schiedam	Veel lager (<274)	16+%	16700	18000	52000
Rotterdam	Veel lager (<274)	16+%	85400	91000	426000
Goeree-Overflakkee	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2500	3700	31000
Bernisse/Brielle/Hellevoetsluis/Westvoorne	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	3200	4600	55000
Cromstrijen/Korendijk/Oud-Beijerland/Strijen	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	900	2100	36000
Krimpen aan den IJssel/Nederlek	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	3100	4300	27000
Albrandswaard/Binnenmaas	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2300	3500	35000
Zwijndrecht	Enigszins lager (278-282)	13-16%	3800	5000	28000
Dordrecht	Veel lager (<274)	16+%	16900	18900	80000
Giessenlanden/Gorinchem	Enigszins lager (278-282)	11-13%	3100	4300	33000
Alblasserdam/Hendrik-Ido-Ambacht	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	1000	2100	30000
Hardinxveld-Giessendam/Papendrecht/Sliedrecht	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	2900	4200	47000
Leerdam/Molenwaard/Zederik	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2900	4100	40000
PROVINCIE ZEELAND					
Hulst/Sluis/Terneuzen	Veel lager (<274)	11-13%	7600	9300	67000
Borsele/Vlissingen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3900	5400	44000
Middelburg/Veere	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3700	5000	44000
Goes/Kapelle/Noord Beveland/Reimerswaal	Enigszins lager (278-282)	13-16%	6600	8000	50000
Schouwen-Duiveland/Tholen	Enigszins lager (278-282)	16+%	5500	7100	37000
PROVINCIE NOORD-BRABANT					
Etten-Leur	Enigszins hoger (286-290)	0-5%	700	1800	28000
Oosterhout	Enigszins lager (278-282)	8-11%	2800	4400	35000
Bergen op Zoom/Woensdrecht	Lager (274-278)	16+%	8500	10100	58000
Roosendaal	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	4500	6000	51000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoner-aantal 15-65 jaar
PROVINCIE NOORD-BRABANT					
Breda	Enigszins hoger (286-290)	13-16%	14900	17200	118000
Halderberge/Rucphen/Zundert	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	0-5%	1600	3100	48000
Moerdijk/Steenbergen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	2700	4200	39000
Drimmelen/Geertruidenberg	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	1600	3000	32000
Waalwijk	Enigszins lager (278-282)	11-13%	3000	4000	31000
Tilburg	Enigszins hoger (286-290)	13-16%	17800	20300	144000
Goirle/Hilvarenbeek/Oisterwijk	Hoger (290-294)	0-5%	1300	2500	41000
Aalburg/Werkendam/Woudrichem	Enigszins lager (278-282)	13-16%	4000	5200	35000
Alphen-Chaam/Baarle-Nassau/Gilze en Rijen	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	1800	3000	27000
Dongen/Loon op Zand	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	1800	2900	32000
Uden	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	800	1800	27000
Heusden	Enigszins lager (278-282)	8-11%	2200	3300	29000
Oss	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	6200	7800	56000
s Hertogenbosch	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	7800	9800	97000
Boxtel/Haaren/Vught	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	4500	5800	45000
Sint-Oedenrode/Veghel	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	3900	5500	36000
Boekel/Boxmeer/Sint Anthonis	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	4200	5300	33000
Cuijk/Grave/Mill en Sint Hubert	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	4200	5300	32000
Bernheze/Landerd/Maasdonk	Hoger (290-294)	0-5%	1200	2300	36000
Schijndel/Sint-Michielsgestel	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2100	3200	33000
Veldhoven	Hoger (290-294)	0-5%	700	1700	29000
Helmond	Lager (274-278)	16+%	9200	11000	59000
Eindhoven	Hoger (290-294)	8-11%	11000	13500	149000
Gemert-Bakel/Laarbeek	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	16+%	5500	6600	34000
Geldrop-Mierlo/Nuenen Ca/Son en Breugel	Hoger (290-294)	5-8%	3000	4300	49000
Asten/Deurne/Someren	Enigszins lager (278-282)	11-13%	4900	6500	44000
Cranendonck/Heeze-Leende/Waalre	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	5-8%	1700	2700	33000

Vervolg tabel 2.

Gemeente	Maatstaven van geletterdheid (16-65 jaar)		Absolute aantallen laaggeletterden		
	Gemiddelde geletterdheid	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden ondergrens	Aantal laaggeletterden bovengrens	Inwoner-aantal 15-65 jaar
PROVINCIE NOORD-BRABANT					
Bladel/Eersel/Reusel-De Mierden	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1800	2900	33000
Best/Oirschot	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	16+%	4400	5400	31000
Bergeijk/Valkenswaard	Enigszins hoger (286-290)	11-13%	3200	4300	31000
PROVINCIE LIMBURG					
Horst aan de Maas	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	1800	2900	28000
Bergen LB/Genneep/Mook en Middelaar/Venray	Enigszins lager (278-282)	13-16%	6500	8000	53000
Beesel/Peel en Maas	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3300	4400	38000
Venlo	Veel lager (<274)	16+%	15200	16800	66000
Weert	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	11-13%	3000	4200	32000
Roermond	Lager (274-278)	16+%	6200	7400	38000
Leudal/Nederweert	Enigszins hoger (286-290)	8-11%	2900	4100	35000
Echt-Susteren/Maasgouw/Roerdalen	Enigszins lager (278-282)	5-8%	1900	3500	51000
Kerkrade	Veel lager (<274)	16+%	7600	8800	31000
Heerlen	Enigszins lager (278-282)	16+%	10000	11700	59000
Sittard-Geleen	Enigszins lager (278-282)	8-11%	5300	6900	63000
Maastricht	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	13-16%	10700	12500	84000
Beek/Schinnen/Stein	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	0-5%	1100	2200	36000
Brunssum/Landgraaf/Onderbanken	Lager (274-278)	8-11%	3900	5400	50000
Eijsden-Margraten/Gulpen-Wittem/Simpelveld/Vaals	Rond landelijk gemiddelde (282-286)	8-11%	3000	4400	39000
Meerssen/Nuth/Valkenburg aan de Geul/Voerendaal	Enigszins hoger (286-290)	5-8%	1500	2900	41000

Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

Om inzicht te krijgen in de regionale spreiding van geletterdheid is het belangrijk om cijfers te hebben op een zo gedetailleerd mogelijk niveau, bij voorkeur op het niveau van gemeenten. Stichting Lezen & Schrijven heeft in samenwerking met het researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) Maastricht University dit onderzoek uitgevoerd. In deze publicatie staan de onderzoeksmethodes en resultaten van dat onderzoek toegelicht. De cijfers in deze publicatie geven inzicht in de (laag)geletterdheidscores van alle gemeenten in Nederland.

